

ทำความเข้าใจกับแนวคิดพื้นฐานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ Understanding the Basics of a Professional Learning Community

ศิตา เยี่ยมขันติถาวร
Sita Yiemkuntitavorn

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University
E-mail: sita_1383@hotmail.com, โทร. 089-0679660
วันที่ส่งบทความ 5 กรกฎาคม 2561 วันที่แก้ไขครั้งสุดท้าย 14 สิงหาคม 2561
วันที่ตอบรับบทความ 14 สิงหาคม 2561 วันที่เผยแพร่ออนไลน์ 2 มกราคม 2562

บทคัดย่อ

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือกลุ่ม ครู นักการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มาพบปะกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องความชำนาญและประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน และการทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและเทคนิคการสอน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จึงเป็น “เครื่องมือ” ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการสอนอย่างโดดเดี่ยวสู่การทำงานเป็นทีม โดยมุ่งไปที่ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพไม่ใช่กิจกรรมที่เกิดขึ้นเพียงชั่วคราวสำหรับจุดประสงค์ต่างๆไปแต่เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาสมรรถนะของสมาชิกในกลุ่มและประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน กิจกรรมนี้จะเกิดขึ้นอย่างยั่งยืนจนกระทั่งกลายเป็นวัฒนธรรมของโรงเรียนที่ยั่งยืนในที่สุด

คำสำคัญ: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทำงานร่วมกันเป็นทีม วัฒนธรรมของโรงเรียน

Abstract

A professional learning community (PLC) is a group of educators ranging from teachers, school boards, educationists to stake holders that meets regularly—every other week or every month, shares their expertise along with their experiences and works collaboratively to improve learning achievement of students and their instructional techniques. In other words it is a “tool” that makes the shift from teaching in isolation to operating as a collaborative team, focusing on students’ learning expectations. PLC is not a short-term activity that happens for a common purpose but it is a continuous improvement in staff performance as well as student learning. The team cycle will be repeated until they become deeply embedded in the sustainable school’s culture.

Keywords: professional learning community, works collaboratively, school’s culture

บทนำ

ในปัจจุบันมีการพูดถึง Professional Learning Community หรือ PLC หรือชื่อภาษาไทยว่า “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” กันมาก เนื่องด้วยส่วนหนึ่งต้องการขานรับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนหนึ่งต้องการหาแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการเองก็มีแนวทางส่งเสริมให้มีการอบรม PLC ให้กับครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั่วประเทศได้รู้จักและทำความเข้าใจร่วมกัน ภายใต้แนวคิดที่ว่า PLC คือ การนำคนมาอยู่ร่วมกัน เกิดการเรียนรู้ และแบ่งปันความรู้กันระหว่างผู้สอน จนกระทั่งเกิดการสะท้อนความคิดในด้านต่าง ๆ ที่เป็นแนวทางการพัฒนาทั้งผู้สอนและผู้เรียน อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัตินั้นมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับ PLC อยู่มาก บทความนี้จะมุ่งเน้นเพื่อทำความเข้าใจในเรื่อง PLC เพื่อให้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องในทิศทางเดียวกันเพื่อให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่ดีงามที่จะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนอย่างยั่งยืนต่อไป

ที่มาของ Professional Learning Community (PLC) หรือ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ”

Professional Learning Community (PLC) กำเนิดขึ้นตั้งแต่ประมาณปี ค.ศ. 1960 แต่ยังไม่แพร่หลายมากนักจนกระทั่งปี 1980 และช่วงต้น 1990 ที่เริ่มมีการปรากฏหลักฐานขึ้นในหนังสือชื่อ The Fifth Discipline ของปีเตอร์ เซนเก (Peter Senge) ที่เขียนเกี่ยวกับแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) แต่ที่เห็นชัดเจนเป็นรูปธรรมที่สุดคือในปี ค.ศ. 1998 ซึ่งเป็นผลมาจากการวิจัยการส่งเสริมชุมชนเรียนรู้ของ ศาสตราจารย์ริชาร์ด พี ดูโฟร์ (Richard P. DuFour) และ หนังสือชื่อ Professional Learning Communities at Work: Best Practices for Enhancing Student Achievement ของศาสตราจารย์ริชาร์ด ดูโฟร์ ที่เขียนร่วมกับโรเบิร์ต อี อีเกอร์ (Robert E. Eaker) จากงานวิจัยและหนังสือทำให้แนวคิดที่มุ่งให้ความสนใจในการเรียนมากกว่าการสอน และการทำงานร่วมกันแพร่หลายในโรงเรียนหลายแห่ง รวมถึงมีการนำงานวิจัยและแนวคิดดังกล่าวไปอ้างอิงในงานวิจัยอีกหลายเล่มด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนของศาสตราจารย์ดูโฟร์นั้น คือการรวมตัวกันของสมาชิกในโรงเรียนที่มีความสนใจในเรื่องการศึกษา สมาชิกที่รวมตัวกันนั้นจะเป็นกลุ่มหรือทีมย่อยๆ เช่น กลุ่มกรรมการประจำโรงเรียน กลุ่มครูระดับประถมศึกษา กลุ่มครูระดับมัธยมศึกษา และ กลุ่มโรงเรียนประจำอำเภอหรือเขตการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน 3 ประการดังนี้ (DuFour, 2004)

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ - Ensuring That Students Learn

จุดมุ่งหมายแรกคือสิ่งที่คนในแวดวงการศึกษาหมกมุ่นกันอย่างกว้างขวางในการศึกษาศตวรรษที่ 21 ว่า “เราไม่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับการสอน แต่เราต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้” โดยต้องตอบคำถาม 3 ข้อต่อไปนี้

- 1) เราต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้อะไร (What do we want students to learn?)
- 2) เราจะรู้ได้อย่างไรว่าผู้เรียนเรียนรู้แล้ว (How do we know if students have learned it?)
- 3) เราจะทำอย่างไรถ้าผู้เรียนคนนั้นเกิดปัญหาในการเรียนรู้ (How can we respond to a student's learning difficulty?)

ใน 3 คำถามดังกล่าวนี้ คำถามที่ตอบได้ยากที่สุดคือคำถามที่ 3 เพราะผู้สอนแต่ละคนอาจมีแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนต่างกัน บางคนต้องการช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้ จนกว่าผู้เรียนคนนั้นจะบรรลุวัตถุประสงค์ตามตัวชี้วัดและจุดประสงค์ตามแผนการเรียนรู้ที่ตั้งไว้ นั่นหมายความว่าผู้เรียนคนอื่น ๆ ต้องรอก่อน แต่ผู้สอนบางคนต้องการสอนให้ตรงตามแผนการสอนที่กำหนดขึ้นเพราะมีเหตุผลเรื่องเวลาเรียนเป็นตัวบังคับ ซึ่งวิธีนี้อาจทำให้ผู้เรียนที่ยังไม่เข้าใจเนื้อหาบทเรียนนั้นต้องข้ามไปเรียนบทเรียนใหม่ วิธีนี้อาจทำให้ผู้เรียนเกิดความไม่เข้าใจสะสม ทำ

ให้รู้สึกท้อแท้ และไม่อยากเรียนในที่สุด เพื่อตอบโจทย์ข้อ 3 นี้ตามหลักการของ PLC ผู้สอนต้องเป็นผู้สังเกตุผู้เรียน และปรึกษาปัญหานั้นกับสมาชิกในกลุ่มซึ่งอาจเป็นผู้สอนวิชาเดียวกันในระดับเดียวกัน หรือระดับชั้นอื่น ผู้สอนอาวุโสที่มีประสบการณ์การสอนยาวนาน หรือผู้ปกครองเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาในการเรียนรู้นั้น

2. เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน - A Culture of Collaboration

จุดมุ่งหมายข้อที่ 2 คือการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรในโรงเรียนและชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายร่วมกันคือ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน แต่ละทีมควรหาเวลามาพบปะพูดคุยกัน ในช่วงวันทำงาน และระหว่างที่โรงเรียนเปิด โดยการพบปะพูดคุยกันนั้นต้องมีความสม่ำเสมอเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง หัวข้อที่พูดคุยกันนั้นควรเป็นเรื่องวิธีการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นหรือการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อช่วยเหลือผู้เรียน การวัดผลแบบต่างๆที่ตอบจุดประสงค์และตัวชี้วัด การวิเคราะห์ผลการเรียนของผู้เรียนว่าต้องเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในวิชาต่างๆอย่างไร หรือลดการตกวิชาต่างๆอย่างไรเช่นกัน หมายความว่าเรื่องที่จะพูดคุยกันนั้นต้องมากกว่า “เราจะสอนอะไรบ้างในภาคการศึกษาต่อไป” หรือ “เราจะใช้หนังสือเล่มไหนในการเรียนการสอน”

3. มุ่งไปที่ผลลัพธ์ - A Focus on Results

จุดมุ่งหมายในข้อที่ 3 คือการมุ่งไปที่ผลลัพธ์ แต่ละกลุ่มควรตั้งเป้าหมายไว้และมุ่งไปที่ผลลัพธ์ที่คาดหวัง อย่งไรก็ดีเป้าหมายที่ตั้งขึ้นมานั้น ไม่ควรจะเป็นเรื่องที่ไม่ใช่การเรียนการสอนโดยตรงเช่น การสร้างห้องเรียนภาษาใหม่ หรือห้องแล็บวิทยาศาสตร์ใหม่ แต่ควรเป็นการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในวิชาที่ตนสอน หรือการลดจำนวนผู้สอบตกในวิชาต่าง ๆ การทำงานร่วมกันและพูดคุยกันให้เป็นกิจวัตรโดยมี “เป้าหมายร่วมกัน” จะทำให้กลุ่ม PLC ไปสู่เป้าหมายได้อย่างเข้มแข็งและมีพลัง

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในประเทศไทย

ตาม ราชบัณฑิตยสถาน (2558) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การรวมกลุ่มกันของครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา ในลักษณะของชุมชนเชิงวิชาการที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การถอดบทเรียนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

นพ.ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบนโยบายให้กับคณะกรรมการดำเนินงานในการประชุมเชิงปฏิบัติการเตรียมการอบรม “PLC (Professional Learning Community) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” ในวันที่ 2 มีนาคม 2560 ณ โรงแรมบางกอก พาเลซ ว่า “ขณะนี้กระทรวงศึกษาธิการ มีแนวทางส่งเสริมให้มีการอบรม PLC (Professional Learning Community) หรือ "ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ" ให้กับครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั่วประเทศซึ่งแนวคิดของการอบรม PLC คือ การนำคนมาอยู่รวมกัน เกิดการเรียนรู้และแบ่งปันความรู้กันระหว่าง ครู ผู้บริหาร นักการศึกษา และ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จนกระทั่งเกิดการสะท้อนความคิดในด้านต่าง ๆ ที่จะเป็นแนวทางการพัฒนาบนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร สู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

1. เพื่อเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้เกิดการร่วมมือ ร่วมใจและ รวมพลังของทุกฝ่ายในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน
3. เพื่อให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างยั่งยืนจนเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ดีงาม

กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

1. การตั้งกลุ่มสมาชิก - ขั้นแรกต้องมีการรวมกลุ่มของนักการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (นักเรียนและผู้ปกครอง) ในบทความนี้จะขอเรียกกลุ่มนี้ว่า “ทีม” ทีมนี้ต้องมีสมาชิกประมาณ 6-8 คน โดยสมาชิกในทีมมีลักษณะคล้ายคลึงกัน มีโอกาสพบปะพูดคุยกันได้ง่ายและบ่อยครั้ง เช่น กลุ่มครูที่สอนวิชาเดียวกัน กลุ่มสาระเดียวกัน ในระดับชั้นเดียวหรือต่างระดับชั้นกันในโรงเรียนเดียวกัน

2. การพบปะ - ในการพบปะพูดคุยกันนั้น ควรมีการนัดหมายอย่างสม่ำเสมอตามวันและเวลาที่สะดวกของสมาชิก โดยต้องกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดหนึ่งปีการศึกษา การพบปะแต่ละครั้งควรใช้เวลาประมาณ 2-3 ชม.ต่อสัปดาห์ โดยสมาชิกทุกคนในทีมต้องไม่คิดว่าเป็นการเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด

3. กติกาการพูดคุยแบบ PLC - สมาชิกสามารถยกประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนมาปรึกษาในทีม โดยเฉพาะปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน ทุกคนในทีมต้องเปิดใจรับฟัง ในขณะเดียวกันสมาชิกคนอื่นในทีมต้องเสนอความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และเป็นกัลยาณมิตร ไม่กล่าวโจมตีหรือบั่นทอนกำลังใจของสมาชิกในทีม นอกจากนี้ต้องไม่ทำ 3 ประการต่อไปนี้คือ ไม่สั่ง ไม่สอน และไม่บอกคำตอบ แต่เป็นให้กำลังใจ ชวนให้คิด และสนับสนุนให้ปฏิบัติ อยากรู้ก็ดี เพื่อให้การพูดคุยราบรื่น ในกลุ่มควรมีผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ควบคุมการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างราบรื่น และมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เมื่อใดที่เริ่มมีการแสดงความคิดเห็นที่ค่อนข้างรุนแรงหรือเป็นไปในทางลบ ผู้อำนวยความสะดวกต้องควบคุมสถานการณ์นั้นให้ค่อยๆดีขึ้นและดำเนินการต่อไปจนได้ผลลัพธ์หรือข้อยุติ

4. การบันทึก - ทุกครั้งที่มีการพูดคุย คิดแก้ปัญหาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ต้องมีการบันทึกไว้ใน PLC Logbook ซึ่งเป็นสมุดบันทึกการพัฒนาตนเองที่เกิดจาก PLC ในการบันทึกนั้นสมาชิกสามารถทำในรูปแบบความเรียงหรือตารางก็ได้ แต่ต้องระบุวันที่ ช่วงเวลาและ สถานที่ที่พบเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ชื่อสมาชิกในกลุ่ม ชื่อผู้อำนวยความสะดวก ประเด็นหรือหัวข้อ PLC รายละเอียดกระบวนการของกิจกรรมที่ทำ บันทึกผลการเรียนรู้ว่าจะนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างไร ผลจากการปฏิบัติครั้งก่อน และสุดท้ายคือการลงนามรับรองของผู้บังคับบัญชาในองค์กรเพื่อเป็นหลักฐานการนับชั่วโมงการพัฒนาตนเองของครู ซึ่งจะมีผลเมื่อใช้ตรวจสอบนับชั่วโมงตามเงื่อนไขการทำวิทยฐานะและคงวิทยฐานะเมื่อครบ 5 ปี

5. การประยุกต์ - เมื่อได้ผลจากการพูดคุยให้สมาชิกในทีมนำแนวทางที่ได้ไปปฏิบัติ ได้ผลอย่างไรให้นำมาพูดคุยในการพบปะครั้งต่อไปซึ่งต้องมีการบันทึกผลไว้ หรือระหว่างรอช่วงเวลาพบปะ สมาชิกอาจนำเสนอในช่องทางอื่นๆ ที่ทีมกำหนดขึ้น อาจเป็นช่องทางโซเชียลมีเดียต่างๆเช่น แอปพลิเคชันไลน์ เฟสบุ๊ก และ Google Classroom สมาชิกจะได้ไม่ลืมรายละเอียดเล็กๆน้อยๆที่เกิดขึ้นระหว่างการนำผลไปปฏิบัติว่าได้ผลลัพธ์หรือปัญหาอย่างไรบ้าง

ประโยชน์ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ประโยชน์ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้นมีหลากหลายโดยเฉพาะที่เกิดกับตัวผู้เรียน ผู้สอน และโรงเรียนตามลำดับ Hord (1997) ได้ทำการสังเคราะห์รายงานการวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีการจัดตั้งชุมชนแห่งวิชาชีพ โดยใช้คำถามว่า โรงเรียนดังกล่าวมีผลลัพธ์อะไรบ้างที่แตกต่างไปจากโรงเรียนทั่วไปที่ไม่มีชุมชนแห่งวิชาชีพ และถ้าแตกต่างแล้วจะมีผลดีต่อผู้สอนและต่อผู้เรียนอย่างไรบ้าง โดยได้ผลสรุปเป็นประเด็นย่อ ๆ ไว้ดังนี้

ประโยชน์ต่อผู้สอน

1. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพช่วยลดความรู้สึกโดดเดี่ยวของผู้สอน จริงอยู่ในเวลาทำการสอนนั้น ผู้สอนอาจสอนเพียงคนเดียว แต่เมื่อมีปัญหาด้านการเรียนการสอน ผู้สอนต้องการความคิดเห็นซึ่งอาจเป็นเพื่อนหรือรุ่นพี่ในโรงเรียนที่สามารถพูดคุย ช่วยเหลือ เสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาได้ ทำให้ไม่รู้สึกอ้างว้างโดดเดี่ยวจนเกินไป ดังนั้นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงตอบโจทย์ข้อนี้ได้เป็นอย่างดี

2. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน อาจเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้ การได้เรียนรู้เทคนิคการสอนแบบใหม่ เพิ่มสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน

3. ในบางกลุ่มที่นำนวัตกรรมที่เรียกว่า Lesson study หรือการศึกษาค้นคว้าร่วมกัน (ชาโรนีย์ ตรีวรวิญญู, 2557) มาเป็นส่วนหนึ่งของ PLC ด้วย ต้องมีกระบวนการในการร่วมกันวางแผนการสอน ทำสื่อ เข้าร่วมสังเกตการสอนของเพื่อนสมาชิกในทีม จากนั้นจึงมาสะท้อนผลเพื่อนำไปปรับปรุง การใช้วัตกรรมการศึกษาค้นคว้าร่วมกันนี้เป็นส่วนหนึ่งของ PLC ผู้สอนจะได้รับฟังข้อวิพากษ์อย่างกลายมิตเกี่ยวกับการสอนของตนเพื่อนำไปปรับปรุง และอาจทราบถึงปัญหาเรื่องการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ผู้สอนที่ยืนสอนอยู่หน้าชั้นมองไม่เห็น เพื่อนำข้อสังเกตไปค้นหาแนวทางในการแก้ไข นอกจากนี้ PLC จะทำให้เราทราบปัญหา ข้อดี ข้อด้อยของผู้สอน วิธีการจัดการเรียนการสอน และลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เราไม่เคยสังเกตหรือสนใจมาก่อน

4. การมีเพื่อนสมาชิกในกลุ่มเพื่อพูดคุย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน นอกจากจะช่วยแก้ปัญหการเรียนการสอนแล้ว ยังทำให้ทราบถึงข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เทคนิควิธีการสอนรูปแบบใหม่ นโยบายการจัดการเรียนการสอน สื่อและนวัตกรรมเพื่อช่วยพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน และเรื่องราวต่างๆที่จำเป็นต่อวิชาชีพได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็วขึ้น เนื่องจากเพื่อนสมาชิกที่ไปเข้าร่วมการอบรมหรือประชุมที่อื่น ๆ ในวัน เวลาที่เราไม่สามารถเข้าร่วมได้ ก็สามารถนำข่าวสารเหล่านั้นมาบอกเล่าให้เพื่อนสมาชิกได้ฟัง

5. เพิ่มความรู้สึกร่วมกันในพันธกิจรวมถึงความรับผิดชอบที่มีต่อผู้เรียน การเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนมากขึ้น ทำให้ผู้สอนมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

ประโยชน์ต่อผู้เรียน

1. นอกจากผู้สอนจะไม่รู้สึกโดดเดี่ยวแล้ว ผู้เรียนก็ได้รับการเอาใจใส่ดูแลในเรื่องการเรียนรู้มากขึ้นด้วย เพราะผู้สอนต้องคอยสังเกตว่าผู้เรียนแต่ละคนเกิดการเรียนรู้ในบทเรียนนั้นๆหรือยัง ถ้ามีผู้เรียนคนใดที่ยังไม่เข้าใจบทเรียนนั้น ผู้สอนต้องสังเกตและหาวิธีแก้ไขเพื่อให้ผู้เรียนคนนั้นตามทันผู้เรียนคนอื่นๆ หรือการขอให้สมาชิกในทีมเข้าร่วมสังเกตการสอน

2. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น และมีวิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น เพราะทั้งสองประการเป็นผลลัพธ์และเป็นเป้าหมายที่สมาชิกกลุ่ม PLC ตั้งไว้ และพยายามหาแนวทางในปฏิบัติเพื่อให้เกิดขึ้นได้จริง สิ่งก็ตามมาจาก

ผลสัมฤทธิ์ที่เพิ่มขึ้น อาจเป็นการค้นหาศักยภาพอื่นๆในตัวผู้เรียนออกมาเพื่อจะได้พัฒนาให้มีความสามารถในด้านนั้นสูงขึ้น นอกจากนี้ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์และสมรรถนะในด้านอื่นๆแล้ว ผลที่ต่อเนื่องกันนั้น PLC สามารถช่วยลดการตกต่ำขั้นของผู้เรียนอีกด้วย

จะเห็นได้ว่าประโยชน์ทั้งตัวผู้สอนและผู้เรียนเอื้อในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียน และประเทศชาติต่อไป

กิจกรรมที่ไม่ถือเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

1. การอบรมในรูปแบบบรรยาย (lecture) - การอบรมครูที่หลายหน่วยงานจัดขึ้น ถึงแม้ว่าครูจะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในระยะเวลาที่อบรม แต่การอบรมถือเป็นเพียงก้าวแรกในการนำความรู้ไปต่อยอดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และการพบปะในการอบรมนั้นเป็นเพียงชั่วคราวครั้งชั่วคราว มิได้เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

2. การอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) - การอบรมที่มีการสาธิต และครูมาร่วมกิจกรรมต่างๆเพื่อฝึกปฏิบัติเป็นการอบรมเพื่อให้ครูได้เห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น และเพื่อให้ครูสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ต่อไปเท่านั้น

3. การพูดคุยในห้องพักครู (leisure activity) - การพบปะพูดคุยกันภายในห้องพักครูที่เป็นการพูดคุยเรื่องสัพเพเหระซึ่งอาจเป็นเรื่องราวในชีวิตครู หรือปัญหาส่วนตัวของผู้เรียนเช่น ปัญหาพ่อแม่แยกทางกัน ปัญหาทางการเงิน และปัญหาทางสุขภาพที่ไม่เกี่ยวกับประเด็นการเรียนการสอน

4. การพบเจอในกิจกรรมหรืองานเฉพาะกิจ (specific activity) - การพบปะพูดคุยของครูโรงเรียนเดียวกันหรือต่างโรงเรียนแบบเฉพาะกิจในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรือประชุมเพื่อจัดกิจกรรมภายในโรงเรียน หรือท้องถิ่นที่อยู่

5. การประชุมครู (monthly meeting) - การประชุมครูประจำเดือนภายในโรงเรียนเพื่อแจ้งนโยบายและแจกแจงงาน หรือแม้แต่การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

หลักการที่ทำให้ PLC ยังยืน

เมื่อทราบถึงความหมาย หลักการ ประโยชน์และเข้าใจแนวคิดอย่างกว้างๆแล้ว ข้อสำคัญที่สุดคือ ทำอย่างไรให้ PLC เกิดความยั่งยืน เบื้องต้นนั้น DuFour (2004) ได้เสนอหลักการไว้ 3 ประการดังนี้

1. เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่ใช่ที่การสอน ดังนั้นในขั้นนี้ ครูจำเป็นต้องศึกษา วิเคราะห์ผลการสอบ และการวัดผลในห้องเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อจะได้ทราบว่าอะไรบ้างที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในขั้น

2. ส่งเสริมวัฒนธรรมของการร่วมมือกันทำงาน โดยให้ทุกคนในองค์กรเกิดการเรียนรู้และร่วมมือกัน ต้องกำจัดจุดอ่อนที่เป็นอุปสรรคไม่ว่าจะเป็นเรื่องการไม่มีเวลาในการพบเพื่อพูดคุยกันเพื่อวิเคราะห์ปัญหา หรือการรับฟังข้อคิดเห็นของผู้อื่น ที่สำคัญการดำเนินการต้องเป็นไปอย่างมีระบบ ทั้งนี้ผู้เขียนเห็นว่า ข้อนี้เป็นหัวใจสำคัญที่ทุกคนมักกล่าวถึง แต่ทว่าเราไม่สามารถบังคับให้เกิดการร่วมมือร่วมใจได้ ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นหลักสำคัญในการประสานให้แต่ละฝ่ายเกิดการดำเนินงานร่วมกันได้ในที่สุด

3. ทุกคนในองค์กรต้องมุ่งที่ผลลัพธ์เป็นสำคัญ ครูทุกคนในโรงเรียนต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน ประกอบกับความมุ่งมั่น เข้มแข็งในการทำงาน และมีเป้าหมายที่ชัดเจน

หลังจากนั้น Dufour ได้เสนอหลักการเพิ่มเติมจากเดิมได้แก่ 1) ควรมีการรวบรวมหลักฐานระดับผลการเรียนของนักเรียนไว้เสมอ 2) พัฒนากลยุทธ์ที่จะสร้างความเข้มแข็งในการเรียนการสอน 3) วิเคราะห์สิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการเรียนการสอน ไม่ว่าจะการเปลี่ยนแปลงนั้นจะเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ และสุดท้ายคือการนำความรู้ที่ได้จากการพูดคุยไปใช้เพื่อพัฒนาตนเอง (DuFour, DuFour, Eaker & Many, 2006) นอกจากนี้หลักการดังกล่าวแล้ว การทำให้สถานการณ์ PLC ดำเนินต่อไปอย่างแพร่หลายคือ การเผยแพร่ความสำเร็จของการดำเนินงานและความสำเร็จของการพัฒนาผู้เรียนภายใต้แนวคิดนี้ไปยังสาธารณะเพื่อชักชวนให้ผู้อื่นอยากมีส่วนร่วม อย่างไรก็ตามการดำเนินงานควรเริ่มจากกลุ่มเล็กๆ และดำเนินการเรื่อยไปอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 3-6 ปี ถึงจะเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน (Southwest Educational Development Laboratory, 2008) ทั้งนี้ผู้ดำเนินการทั้งหมดควรบันทึกอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน และไม่ควรแก้ตัวว่าอุปสรรคนั้นเป็นเหตุสุดวิสัย หรือเกิดจากความไม่ตั้งใจและปล่อยเลยไป

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้เขียนหวังว่าผู้อ่านจะเข้าใจพื้นฐานแนวคิดของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC มากขึ้นเพื่อการปฏิบัติที่ถูกต้องและได้ประโยชน์ในวงการการศึกษา ประการสำคัญของการเขียนบทความนี้ของผู้เขียนคือ ไม่อยากให้แนวคิด PLC บิดเบือนและดำเนินการอย่างไม่ถูกต้อง ในปัจจุบันมีการขับเคลื่อนและดำเนินการ PLC มากมายในประเทศและต่างประเทศ ผู้บริหารและครูต้องร่วมกันศึกษาและวิเคราะห์การปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จอย่างดีเลิศ (Best Practice) เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของตนก่อนแล้วจึงประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนของตน

บทสรุปส่งท้าย

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือ PLC ไม่ใช่วิธีการสอนแบบใหม่ ไม่ใช่โปรแกรม และหลักสูตรใหม่แต่อย่างใด แต่ PLC เป็นเครื่องมือหรือแนวทางที่เข้ามาช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอน โดยการรวมตัวกันของครูที่มีแนวทางเดียวกัน พบเจอกันได้บ่อยครั้งในหนึ่งปีการศึกษา เพื่อพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และปัญหา เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์และการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยกระบวนการพบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ต้องอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นกิจวัตร ไม่คิดว่าเป็นภาระงานที่เพิ่มขึ้น และกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรในที่สุด และวัฒนธรรมองค์กรนี้เองที่จะเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนคุณภาพของผลผลิตของโรงเรียน และ ทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่เรียนรู้อย่างมีความสุข แล้วดำเนินการต่อเนื่องยั่งยืนเป็นวงจรรู้จบ

บรรณานุกรม

- ชาริณี ตรีวิทย์ (2557). การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) ทางเลือกใหม่เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2558, จาก <http://educa2014.com/wpcontent/uploads/2014/11/d16-1.pdf>.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2558). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2558. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- Dufour, R. & Eaker, R. (1998). Professional learning communities at work: Best practices for enhancing student achievement. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- DuFour, R. (2004). "What is a "Professional Learning Community"?" Educational Leadership. 63(8)6-11. Retrieved on March 20, 2018, from <http://ehis.ebsco.com/>
- DuFour, R., DuFour R., Eaker, R., & Many, T. (2006). Learning by doing: A handbook for professional learning communities at work. Bloomington IN: Solution Tree.

- DuFour R. (2015). What Is a Professional Learning Community? Education Leadership May 2004, Volume 61, Number 8. Pages 6-11. Retrieved from <http://www.ascd.org/publications/educational-leadership/may04/vol61/num08/What-Is-a-Professional-Learning-Community%C2%A2.aspx>
- Hord, S.M. (1997). Professional Learning Communities: Communities of Continuous Inquiry and Improvement. Southwest Educational Development Laboratory. Retrieved on August 13, 2018, from <http://www.sedl.org/siss/plccredit.html>.
- Senge, P.M. (1990). The Fifth Discipline – The Art & Practice of a Learning Organization, New York: Doubleday
- Southwest Educational Development Laboratory. (2008). The Professional Teaching and Learning Cycle: Introduction. Retrieved on August 13, 2018, from http://www.sedl.org/txcc/resources/working_systemically/ptlc-intro.pdf
- Stoehr, J., Banks, M., & Allen, L. (2011). PLCs, DI, & RTI: A Tapestry for school change. Thousand Oakes, California: Crowin.

Translated Thai References

- Charinee Triwaranyu. (2014). Lesson Study: the alternative way of instruction. Retrieved April 4, 2018, from <http://educa2014.com/wpcontent/uploads/2014/11/d16-1.pdf>.
- Office of Royal Society. (2015). Royal Institute Dictionary A.D.2015. Bangkok: Office of Royal Society